

**Pictor și diplomat
(scrisori)**

CUVÎNT CĂTRE CITITOR.....	5
CĂTRE ANNIBALE CHIEPPIO.....	9
CĂTRE ANNIBALE CHIEPPIO.....	12
CĂTRE ANNIBALE CHIEPPIO.....	14
CĂTRE ANNIBALE CHIEPPIO.....	17
CĂTRE ANNIBALE CHIEPPIO.....	19
CĂTRE ANNIBALE CHIEPPIO.....	21
CĂTRE ANNIBALE CHIEPPIO.....	24
CĂTRE ANNIBALE CHIEPPIO.....	26
CĂTRE ANNIBALE CHIEPPIO.....	29
CĂTRE ANNIBALE CHIEPPIO.....	31
CĂTRE JOHANN FABER.....	33
CĂTRE JOHANN FABER.....	36
CĂTRE ARHIDUCELE ALBERT.....	38
CĂTRE SIR DUDLEY CARLETON.....	41
CĂTRE SIR DUDLEY CARLETON.....	42
CĂTRE SIR DUDLEY CARLETON.....	46
CĂTRE SIR DUDLEY CARLETON.....	50
CĂTRE SIR DUDLEY CARLETON.....	52
CĂTRE SIR DUDLEY CARLETON.....	55
CĂTRE PIETER VAN VEEN.....	56
CĂTRE SIR DUDLEY CARLETON.....	59
CĂTRE PIETER VAN VEEN.....	60
CĂTRE WILLIAM TRUMBULL.....	62
CĂTRE PIETER VAN VEEN.....	64
CĂTRE CARDINALUL FEDERIGO BORROMEO.....	65
CĂTRE PEIRESC.....	66
CĂTRE PEIRESC.....	71

CĂTRE VALAVEZ.....	We know books	73
CĂTRE VALAVEZ.....		77
CĂTRE VALAVEZ.....		80
CĂTRE INFANTA ISABELLA.....		84
CĂTRE PEIRESC.....		92
CĂTRE VALAVEZ.....		97
CĂTRE VALAVEZ.....		100
CĂTRE VALAVEZ.....		103
CĂTRE VALAVEZ.....		105
CĂTRE GIAN FRANCESCO DI BAGNO.....		109
CĂTRE VALAVEZ.....		111
CĂTRE GIAN FRANCESCO DI BAGNO.....		112
CĂTRE VALAVEZ.....		113
CĂTRE PIERRE DUPUY.....		116
CĂTRE MARCHIZUL SPINOLA.....		117
CĂTRE PIERRE DUPUY.....		119
CĂTRE PIERRE DUPUY.....		122
CĂTRE JACQUES DUPUY.....		124
CĂTRE JACQUES DUPUY.....		128
CĂTRE PIERRE DUPUY.....		132
CĂTRE DUCELE DE BUCKINGHAM.....		133
CĂTRE PIERRE DUPUY.....		134
CĂTRE BALTHASAR GERBIER.....		141
CĂTRE PIERRE DUPUY.....		144
CĂTRE PIERRE DUPUY.....		146
CĂTRE PIERRE DUPUY.....		148
CĂTRE BALTHASAR GERBIER.....		151
CĂTRE PIERRE DUPUY.....		152
CĂTRE PIERRE DUPUY.....		154
CĂTRE PIERRE DUPUY.....		156

CĂTRE MARCHIZUL SPINOLA.....	157
CĂTRE PIERRE DUPUY.....	161
CĂTRE PIERRE DUPUY.....	164
CĂTRE PIERRE DUPUY.....	165
CĂTRE PIERRE DUPUY.....	167
CĂTRE JOSIAS VOSBERGHEN.....	169
CĂTRE MARCHIZUL SPINOLA.....	170
CĂTRE MARCHIZUL SPINOLA.....	174
CĂTRE PIERRE DUPUY.....	175
CĂTRE PIERRE DUPUY.....	178
CĂTRE PIERRE DUPUY.....	180
CĂTRE PIERRE DUPUY.....	183
CĂTRE PIERRE DUPUY.....	185
CĂTRE PIERRE DUPUY.....	186
CĂTRE PIERRE DUPUY.....	188
CĂTRE PEIRESC.....	190
CĂTRE JAN CASPAR GEVAERTS.....	192
CĂTRE PIERRE DUPUY.....	196
CĂTRE DUCELE OLIVARES.....	199
CĂTRE DUCELE OLIVARES.....	204
CĂTRE PIERRE DUPUY.....	208
CĂTRE PEIRESC.....	210
CĂTRE DUCELE OLIVARES.....	214
CĂTRE DUCELE OLIVARES.....	216
CĂTRE DUCELE OLIVARES.....	219
CĂTRE INFANTA ISABELLA.....	221
CĂTRE DUCELE OLIVARES.....	222
CĂTRE PEIRESC (FRAGMENT).....	224
CĂTRE PEIRESC.....	224
CĂTRE PIERRE DUPUY.....	230
CĂTRE DON FABRIZIO VALGUARNERA.....	233

CĂTRE DUCELE DE AERSCHOT.....	234
CĂTRE PEIRESC.....	235
CĂTRE PEIRESC.....	244
CĂTRE PEIRESC.....	248
CĂTRE PEIRESC.....	251
CĂTRE FRANCIS JUNIUS.....	254
CĂTRE JUSTUS SUSTERMANS.....	256
CĂTRE BALTHASAR GERBIER.....	259

Prea ilustrul și prețuitul meu domn,

Îmi pare acum că, întrucît mă privește, aproape am dus călătoria la bună încheiere; fie ca Domnul Dumnezeu să facă restul. Caii, oamenii și bagajele se află pe puntea corabiei; mai avem nevoie doar de un vînt prielnic, pe care-l așteptăm din ceas în ceas. Am luat merinde pentru o lună de zile și am plătit dările cuvenite. Într-un cuvînt, totul este orînduit în chip desăvîrșit, prin buna mijlocire și cu sprijinul lui signor Dario Thamagno, neguțator de frunte din Livorno, dar astăzi ajuns florentin – un om foarte prietenos cu signor Cosimo și cu trup și suflet devotat stăpînului meu, ducele. Aș fi încîntat dacă înălțimea Sa, în trecere prin această cetate, ar fi dispus să-i arunce o privire binevoitoare sau un cuvînt prietenos; asta l-ar convinge (căci năzuiește spre onoruri și se hrănește din atmosfera curții) că v-am trimis un raport bun asupra serviciilor ce ni le-a adus.

---

¹ Ministrul de externe al ducelui Vincenzo Gonzaga de Mantova, Chieppio, era un om cu mari calități morale, prieten și sfătuitor al tînărului pictor, pe atunci pe vîrstă de 25 de ani. I-a fost întotdeauna favorabil. Misiunea la care se referă Rubens era de a însoți de la Mantova, unde era pictorul curții, pînă la Madrid, un însemnat transport de daruri destinate regelui Filip al III-lea al Spaniei și primului său ministru, ducelui de Lerma. Printre aceste daruri figurau : vase de cuarț umplute cu parfumuri rare, vase de aur și argint, brocarturi prețioase, precum și șaisprezece copii pictate de Pietro Facchetti după tablouri de Tițian, Rafael și alți mari maeștri italieni.

LBPLS | We know books

Cît despre banii pe care mi i-a dat înălțimea Sa, spre marele neșaz al celor care cîrteau împotriva acestei călătorii, nu vor fi de-ajuns pentru cheltuielile cerute de drumul de la Alicante la Madrid (chiar fără a mai socoti taxele, vămile sau oricare împrejurări neprevăzute ce s-ar putea ivi). Signor Cosimo mi-a spus că drumul este scurt și îți trebuie doar trei sau patru zile spre a-l face, dar aflu că în realitate distanța de străbătut este mai mare de 280 de mile. Și pentru a cruța bieții cai, putem face doar o bucată mică de drum în fiecare zi. Din fondurile încredințate de înălțimea Sa, rămîne ceva mai mult de 100 de ducați; dar nu are nici o însemnătate dacă suma aceasta se va arăta insuficientă, deoarece voi folosi fondurile date de stăpînul meu ducele pentru propria mea cheltuială. Nimeni nu mă poate învinui de neglijență sau risipă; conturile mele ținute cu limpezime vor dovedi contrariul.

Nu aș înfățișa această explicație, care este atît de obositoare pentru mine și mai mult încă pentru urechile domniei voastre, dacă nu aș fi îmboldit de amintirea multor cuvinte prinse de pe buzele înălțimii Sale însăși. Și toată gloata de încurcă-lume și falși experți, care s-au amestecat în această misiune, au căzut de acord, copleșită parcă de admirație pentru mărinimia ducelui, că suma era cu mult mai mare decît aș fi avut nevoie pentru o călătorie atît de scurtă! Mai mult încă, au declarat sus și tare că suma va acoperi cu larghețe toate cheltuielile sau nenorocirile care s-ar putea ivi, pînă și povara impozitelor, căci nu ar fi demn de faima înălțimii Sale să caut a fi scutit de ele! Asta e foarte bine și cred că am păzit rînduielile cuviinței în această privință și în

toate celelalte. Acum jur în fața domniei tale, pe credința mea de slujitor loial al Serenității Sale înălțimi și al domniei tale, îndeosebi, că nu am suferit vreo izbeliște care să lase vreo urmare (slavă Domnului). Dimpotrivă, am avut cel mai mare noroc, găsind atît de grabnic și convenabil locuri pe corabie, și, prin mărinimia spontană a autorităților de pretutindeni, am căpătat scutire de vamă, afară de mici bacșișuri date agenților de la impozitul de venituri. Plata stabilită pentru oamenii mei este onestă; a fost fixată la o sumă socotită pe zi, în temeiul unei înțelegeri încheiate la Mantova. Cheltuielile pentru caii de poștă sînt ridicate, dar necesare, cuprinzînd și băi de vin și alte lucruri costisitoare. Plata spezelor a fost calculată în avantajul nostru, așa cum se poate vedea din contracte, mai toate scrise de mîna de Marbellini la Ferrara și Rossi la Bologna, Capponi și Bonsi la Florența (acești oameni s-au îngrijit și de zărăfie, schimbîndu-mi banii) și Riccardi la Pisa. Angajarea corabiei, treabă nespuse de importantă, precum și cumpărarea merindelor au fost duse la capăt de signor Dario Thamagno cu deosebită pricepere. Am avut norocul de a găsi aici trei corăbii goale, gata să ia încărcătură pentru Alicante. Pe scurt, acolo unde era în joc onoarea stăpînului meu, ducele, am pus lucrurile la cale după rostul oamenilor de afaceri, dar în ciuda tuturor acestor precauțiuni, cheltuielile au ajuns la suma menționată de mine. Marele duce mi-a încredințat calul său de paradă, ca să-l înfățișez în dar lui Don Juan de Vich, căpitan al Maiestății Sale catolice la Alicante, precum și o masă făurită din marmură foarte frumoasă. Altminteri nu am nimic de adăugat

Vă rog stăruitor să-mi faceți favoarea de a o înștiința deschis pe înălțimea Sa despre toate acestea sau să-i dați spre citire scrisoarea, cu gândul de a putea să-și alunge din minte oricare altă deșartă încercare de a-l convinge de cheltuielile cerute de voiajul meu, care sînt cu adevărat astfel, și voi menține spusele mele în fața oricui. Și cu aceasta închei, adăugînd rugămîntea de a-mi păstra buna voință a domniei voastre și de a mă încredința grației Serenisimei Sale înălțimi; rîvnesc la aceasta nu prin meritul meu, ci din curata și sincera afecțiune ce îi port, slujitor prea plecat al domniei voastre.

PETER PAUL RUBENS

CĂTRE ANNIBALE CHIEPPIO

Valladolid, 17 mai 1603

Prea ilustrul și prețuitul meu domn,

Plîngerile mele neîncetate pesemne că pînă acum v-au deprins să le citiți cu tot atîta răbdare pre cît îmi trebuie mie spre a le scrie. Dar pricinile care mă silesc să vă sîcîi atît de des sînt serioase. Vi le voi descrie una cîte una, dar mai întîi voi încheia istorisirea călătoriei, din care aceste plîngeri izvorăsc.

După douăzeci de zile de drum obositor, înfruntînd ploi zilnice și vînturi puternice, am ajuns la 13 mai la Valladolid, unde signor Annibale nu a întîrziat să ne primească cu curtenie, deși spunea că nu sosise din partea stăpînului meu, ducele, nici un fel de ordin cu privire la mine, nici nu i se trimisese vreun cuvînt despre cai. Plin de mirare, i-am

LIBRIS | We know books

răspuns că eram convins de bunele intenții ale Serenisimei Sale înălțimi, însă ar fi de prisos să reamintesc un lucru uitat, după atâtea alte împrejurări, pentru că nu eram primul emisar trimis la el de duce și că, din lipsă de sfat, necesitățile prezente trebuie să slujească drept ordine. Poate că are și el temeuriile sale. Mi s-a înfățișat însă ca un gentilom cât se poate de fermecător și grațios și mi-a cerut să vă scriu deslușit totul. Negreșit că cheltuielile pentru oameni și cai sînt împovărătoare și, din cauza absenței regelui, poate vor continua o vreme. Ca adaos la sumele puse în seama noastră pentru cai, vite de povară și căruță de la Alicante pînă aici, pun și plata către signor Andrea Ullio a restului taxelor de vamă de la Ecla, astfel că toate laolaltă se vor ridica la vreo 300 de coroane, fără a mai socoti cheltuielile acoperite din pungă mea și care, pentru douăzeci de zile, au trecut de 200 de ducați. (...) Așa că mă aflu în cea mai stînjenitoare situație, fără un gologan, dar avînd de făcut față unor cheltuieli grele, pentru veșminte și alte lucruri. Cu toate acestea, îmi voi menține rangul cu modestie și mă voi pune în întregime sub călăuzirea și îndrumarea lui signor Hanibal, care este foarte amabil și îndatoritor cu mine în fel și chip. Mulțumită domniei sale, mi-au fost puși la dispoziție bani de către unul din prietenii lui, neguțător, pînă cînd Serenisima Sa înălțime se va îndupleca să plătească suma de trei sute de ducați în contul meu. Aceasta cuprinde cei două sute de ducați cheltuiți cu călătoria, precum și altă sută care rog stăruitor să fie adăugată drept simbria ce-o voi dobîndi în slujba lui. Signor Annibale va aduce mărturie că nu mă pot descurca cu mai puțin; în această împrejurare, nevoia de

neînălăturat cere asemenea cheltuieli, pe care le voi face cu atît mai bucuros, dacã prin aceasta pot contribui la slava stãpînului meu, ducele. Numai pentru cinstirea meritatã de slujirea sa regret cã sînt sãrac și nu am mijloace bãnesti pe potrivã cu buna mea voințã. Dacã îmi va fi înapoiat curînd împrumutul, voi fi recunoscãtor; nu cer banii ca dar ori rãsplatã, cum poate vor pretinde alții cã fac. Dacã domnia voastrã, așadar, vã veți folosi buna înrîurire pentru a obține împlinirea cererii mele, veți avea partea cea mai mare din favoarea ce voi primi și pe care o aștept cu ardoare, încredințîndu-mã cu afecțiune bunei voastre grații.

Prea umilul slujitor al domniei voastre,

PETER PAUL RUBENS

CĂTRE ANNIBALE CHIEPPIO

Valladolid, 24 mai 1603

Prea ilustrul și prețuitul meu domn,

Soarta rãutãcioasã pizmuiește prea mult mulțumirea mea sufleteascã și nu uitã a mã sîcîi cu unele necazuri, gãsind cîteodată mijlocul de a aduce o nãpastã, la a cãrei preîntîmpinare prevederea omeneascã nu slujește la nimic și nici mãcar nu bãnuiie o nenorocire, cum se întîmplã cu tablourile, împachetate chiar cu mîna mea și cu cea mai mare grijã cu putințã, de fațã cu stãpînul meu, ducele. Pe urmã le-am cercetat din nou, la stãruința slujbașilor de la vamã, la Alicante, și le-am aflat iarãși a fi într-o stare desãvîrșitã; dar acum cînd au fost despachetate în casa lui signor Hanibal Iberty, par a fi stricate și dãunate în asemenea hal, încât mai cã îmi pierd nãdejdea de a fi în

stare să îndrept stricăciunile; căci vătămarea nu apare numai la suprafață, sub înfățișarea mușgaiului sau a unor pete care ar putea fi înlăturate, ci pînza însăși (deși ocrotită de plăci metalice și de două straturi de pînză ceruită, pe lingă lada de lemn) e în întregime mîncată și distrusă, poate din pricina ploilor care au căzut fără contenire vreme de douăzeci și cinci de zile – lucru de necrezut în Spania. Culorile au pălit și, absorbind atîta umiditate, s-au umflat și se cojesc, astfel încît în multe locuri nu mai rămîne alt leac decît de a fi rîcîite cu cuțitul de pe pînză și a pune culori proaspete.

Atît de mare este paguba (tare aș vrea să nu fie așa!).

Nu exagerez ca să sporesc mai tîrziu prețul muncii de restaurare, căreia nu voi șovăi să mă devotez cu toată iscusința, de vreme ce înălțimii Sale i-a fost pe voie a mă face custodele și conducătorul muncii altora, fără a adăuga măcar o singură tușă a penelului meu. Vorbesc astfel nu fiindcă mi-ar fi ciudă de această însărcinare, ci pentru că signor Iberti dorește să pictez repede o seamă de tablouri, cu ajutorul pictorilor spanioli, o dorință căreia m-am supus, dar nu sînt îndemnat s-o încuviințez, ținînd seama de răgazul scurt lăsat și de piedicile ridicate de picturile stricate – fără a mai pomeni de neglijența și lipsa de pregătire, de necrezut, a acestor pictori și (ceea ce este foarte însemnat) maniera lor atît de deosebită de a mea. Domnul să mă apere, să nu le semăn cumva, în vreun fel. Pe scurt, *pergimus pugnantia secum cornibus adversis componere*².

---

² Ne străduim să împăcăm lucruri care se bat cap în cap (Horațiu – *Sermones*).